

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.

PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Čena Novin za leto je vsakoml na njegov naslov 8 K.
Skupno 4 deset voo 6 K.

Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijina List“ i na konci leta „Kalendar Sroa Jezusovega.“

Čena odnega drohca je doma 10 filerov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Dolanoh, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K teml so more pošlati naročnina i val doplet, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Cren-
šovcih, Cserföld, Zalamegye.

Govor somboteljskoga püšpeka k svojira vernikom. (Okrožnica XIII.)

Vu denešnjih zmetnih dnevah, kda z žalostjov gledamo vu bodočnost, k vam se obrnem, da iz nadpastirske reči moč zajimlete.

Što bi tajio, da so te dnevi najbolje tučni dnevi naše narodne zgodovine i vsaki zarazmi Jeremijaša, kda je pri potokah babilonskih sedo i se je jokao nad svetim varošom, šteri je na nikoj šo, ar vaši sinovje, možovje, očevje, šteri vu zmagovitih bitjah so si zaslužili čudivanje celoga sveta, zdaj kda domo pridejo, vidijo, da na vse kraje razno česejo dežele korone sv. Števana.

S veseljom pozdravljamo samostojnost naroda i zmago ljudske vlade (demokracije), nego moremo se žalostiti, da po deželi nezadovoljnost i stari čemerer trosijo fundament krščanske ljubezni. Na misel Vam pride skušnjava: Kelko smo molili za mir i smo si ga celo nači pred sebe postavljali!

Nego moji dragi Verniki, ne spravljajte se vu pravdo z Bogom, ne dvojite vu njegovej pravičnosti i modrosti. Nego tem bolje preglednimo sebe, je li smo ne zaslužili te vdarec? Ar či bojna štiri let je ne bila za dosta oster nožic, da bi zrezo iz ljudih nepravilnost i zasebnost, zgrabljivost i nemertučljivost, nečistost i nezahvalnost, te se ne čudivajmo, da nas Bog pod novo skušbo postavi.

Či ščemo, da se vöre trpljenja prekratijo, poslušnimo reč preroka: Povrni nas k sebi Gospodne i se povrnemo! Ti si nas zavrgo, preveč velka je srditost tvoja proti nam.

Pepel si posiplimo na glavo i ponizimo naše srce, ar je daritev Bogi jočeča duša; pokorno i ponizno srce, oh!

Bog ne zavržeš. Pokoro držimo i tak se povrnimo k našemi Bogi.

Vu božo obrambo preporačajmo deželo sv. Števana. Vu minljivosti dogodkov zgodovine i vu spremembi forme ladanja je fundamentom vsake dežele bogabojaznost. Dozdaj je sv. krona zjedinila vse narode dežele, više je stala vseh jezikov. Nositel krone je bio čuvar vere. Zdaj je naš mladi kral, koga se komaj dve leti krončvali, koga je vsikdar eden cil gnao, da nam pravičen i pošten mir spravi, mogo doli zahvaliti. Mesto poštenoga mira je ponižanje naša usoda. Kda slobod jemlemo od starine, bi nezvestni bili, či bi lübezen i zahvalnost ne prikazali proti minolomi. Nego poleg sv. Pisma: Naj pokopajo mrtvi svoje mrtvece. Mi zdignimo našo dušo i glejmo vu bodočnost. Ki vu suzah sejajo, z veseljom bodo želi.

Bog je svojo matercerkev ne prikapčo k jezikom i k formam vlade. Evangelijom so predgali slobodnim i robom, pred kraljeskim tronušom i vu republiki ljudstva. Boža reč je pravica, ona naide pot do duš ljudih, njo nikša zemelska oblast nazaj zadržati ne more. Mogoče je, da se položaj materecerkvi vu novoj vogrskoj državi spremeni, nego vüпам, da Vi, moji dragi Verniki, zvestni bodete matericerkvi i zdržite zapovedi božje. Bodite verni sini materecerkvi. Tak se molte k Srci Jezusovomi: Obrani, ravnaj svojo matercerkev i nje glavo, rimskoga papo; zjedini s rimskim papom püšpeke, s püšpekami pope, s popami vernike, da tak vsi se zozidamo vu edno duhovno zidino, štera na funda mentomi apoštolov, na Petri, kak na skalini, bode stala.

Szombathely, 15. nov. 1918.

Janoš püšpek.

Premirje.

18. nov. Budapešt so zasedle čete ententa. — Srbi so zasedli krajino do Segedina. — Židovje z Galicije bežijo pred revolucijov. — 340 milijardov želejo francozi od nemcov (1 milijard je jezero milijonov.)

20. nov. Francoški ministerski predsednik Clemenceau je govorio od bolševikov i je izjavo, da ententa red napravi na Ruskom. Bolševiki so več kak 30 jezer ljudih morili brezi soda. — Nemci v Ameriki ščejo prositi peneze na prosodo, da plačajo vojno odškodnino Francozom i Belgijskomi. — Na južnom Vogrskom je 34 jezer nemcov, nego za volo pomenjkanja vogelja i vagonov ne morejo dale priti.

22. nov. Wilson 3. decembra de se pelo v Europo na mirevno konferenco. — Znamo, ka je vöskričana ljudovlada (republika), nego na keliko let se postavi predsednik (prezident), kakšo oblast bode meo i t. d. to je nihano na narodno spravišče (nemzetgyűlés). Na narodnon spravišči volilec bode vsaki moški, ki je 21 let dovršo, 6 let vogrski državljan (állampolgár), volilec bode vsaka žena, či 24 let sponila, zna pisati i čteti. Za kotrigo spravišča se lahko postavi, ki je spuno 24 let. Samo on de odebiro, ki je vu imenik (lajštre) volilcov notri vzeti. Odebiranje po vesnicah bode s skrovnim glasovanjem. Na županijo (vármegye) i na vesnico. Volilno pravico ma vsaki 21 let star moški, 24 let stara ženska, či je 6 let vogrski državljan i pol leta vu onom in istom mesti prebiva. Na županijo i na ves se odebere, ki je že 24 let star i to odeberanje bode po vesnicah i skrovno.

23. nov. Ententa napada Rusko. Od juga 400,000 vojakov ide proti Rusiji, na poti se združijo z Rumuni. Od sevra napada angluš. Red ščejo na-

praviti na Ruskom, ar se bolševiki z nerednostjov protijo celomi sveti. — Pogajemo s Austriskimi nemcami, ka nam znajo dati za živež. Tak, pri nas rekvirirajo i drugim deželam ta davajo. Pa či bi mi tisto blago, ka se spremeni, samo na videanje dopili! — Prehranjevalni položaj Nemčije je tak težki, da či vu najkračšem vremeni ne pride ameriška pomoč, razsipanje je pred dverami. — Narodno Veče v Zagrebi je proklamiralo jugoslovansko kraljestvo pod srbskim kraljem Petrom. Tak bode Karadjordjova dinastija ladalala vu novoj Jugoslaviji, štera de segala od Gorice do Saloniki i od Jadranskoga morja. Kakšo stališče vzeme Črnagora s svojim kralom Nikitom, je ešče ne znano. Nova Jugoslavija dosta nevole ma s Taljanami. Preveč je lačen zemle, na vse kraje vkraj jemle slovensko zemljo. Štima se, kak zmagovalec. Lepi zmagovalec je, da smo orožje slobodne vola doli djali. Taljan je odredo, da vu zasedenoj zemlji naša edna krona po njegovih penezah 40 centesimo, to je kakši 40 fiterov vala. Taljanski penezi so tudi dosta ne vredni, kak je pa te spadnola naša krona proti svičarskim, francozkim penezam? — Bivši nemški casar je na Holandskom, potreti je na duši i teli. Boji se, da ga vō dajo ententi. Ovak nika dosta ne mara za življenje. Žena njemi je ešče itak na Nemškom.

Dom i svet. — Glási.

Slovenci, Hrvati i Srbi se spravijo vu edno državo. I oni Srbi, ki so vu kraljevčiki krala Petra. To je vse vkup 13 milijonov. Jugoslavija velka bode. To je zdaj pitanje, kakšo formo de melo ladanje. Slovenci so za republiko (ljudovlada), srbi do gotovo za svojega krala Petra, ki je vkup zraso s svojim narodom vu trpljenji. Jugoslavija dosta dela ma s Taljanami, ki po vsoj sili slovensko zemlo zasedavajo. Ka de s Fiumov i Trstom? Njihovo usodo na na mirovnoj konferenci — kde 100 pa 100 pooblašcencev vseh narodov vkup pride bodo odločili. Te že bo jugoslovansko ali mednarodno, slobodno. Tam se odloči, da edna ali druga krajina koma spadne.

Na znanje deviškim tretjerednikom. Tistim kotrigam tretjeredniškim črensovske skupščine štere so se z svoje volje odločile, ka v popolnoj čistoči ščejo do smrti živeti, naj z tem Jezusovo Srce genejo, ka sveti da dobre duhovnike, se sledeče naznani: 1. Decin 8. darujte vsa svoja dobra dela pred

Najsvetejšim olt. Svetstvom Dev. Mariji i Sv. Jožefi v te namen, naj nam Jezusovo Srce da dohe duhovnike; 2 ponovite to obličvo popolne čistoče na edno leto; 3. predistite se te den; 4. to darivanje je prostovoljno, nišče je nej dužen do materecerkvi. Opravi se lejko samo z miseljov tudi. Če za televno zdravje, za blagoslov pri (mari) živini molimo, za obstanek Jezusove materecerkve pa ne bi? Vodstvo.

Na Železno županijo je navrženo bilo 7273 vagonov silja. Že je zagotovljeno, na vsakoga je vō navrženo. Ne ga kamenoga vogelja. Zdaj se pogaja Železna županija s ednov štajerskov rūdov, štera samo za živež je pripravna vogelje dati. Za 5 vagonov krumpišov dobijo 100 vagonov vogelja. Revolucija je mirno odišla nad železnov županijov, samo notarijušje so mogli več mestih pobegniti pred srditostjov nazaj se povrnočih vojakov. — Cena živine je nika spadnola. Ešče vu oktobri eden par medjimurskih konjov je koštalo 55 jezer k, eden par vogrskih jūncov 22 jezer k, eden žrebec 50—60 jezer korun. Okoli Sombotela več mestih je krumpič ešče vu zemli. Nega delavcov. Nanč s polovine ga neščejo vōkopati. Pa bi njim potreben bio. Da pa je ležej rekvirirati i pri parvi gotovo vu vreče sipavati.

Krmieno svinjo, kak je znano, samo s dovoljenjem je slobodno zabodnoti. To dovoljenje da župan (rihtar). Či što za volo pomenjkanja krme ali kakšega drugoga zroka volo prle more zabodnoti svojo brave i tak naprej pisano množino zabela ne de mogoči notri postaviti, samo tak se reši od davanja zabela, či pred zabadanjom poglavarstvo k sebi pozove. Kak smo sledi zvedeli, za edno brave ne de trbelo zabela dati, samo za 2—3 brave kakši 2—3 kg. Zabelse notri pobere vu vremeni, šteroga ministerstvo odloči.

Železna županija leder dobi od Sombotelske Stricker fabrike. Vu najkračšem vremeni, se pravi, vsaka vesnica dobi leder. Bodemo že vidili.

One od 1895. stareše, ki so že več ne dužni na vojaško službo, zovejo na narodno stražo. Dobijo obleko, živež i na den 10 k. Vlada obečava, da pri delitvi zemlje prednost dobijo, či so pa ne poljedelavci, državno službo dobijo. Narodni stražarje se na tri mesece doli zavežejo.

Kelnar B. je z fronta s sebov prigno 2 konja s kolami. V Somboteli je odo za 4400 k. Policaja je na peneze roko položila, proti vojak je pa pravdo notri spelala. Zdaj se odloči, je-li juš ma vojak k onomi blagi, ka je z fronta rešo

Što dobi zemljo? Polskih dalavcov je bilo pred bojnov 700 jezer. Onih malih vertov, šteri so vu drugih verstvah delali, je bilo 1 milijon 209 jezer. Potem vertov niže od pet plūgov je zdaj 2 milijona. — Parcelirali do ob prvim tam, kde je prebivalstvo gosto i velki grūnti so njemi na poti. Minister poljedelstva je izjavo, da 10 milijonov plūgov zemlje šče razdeliti. — Poprek 10 plūgov ščejo dati. To je v ništernom mestu malo, v drugom mestu pa dosta. — Ceno zemlje odločijo haski, štere nosi. — Bog daj, ka vsaki siromak dobi zemljo, ka se ne de stepo po štrekaj na Štajerskom ali pa vu rūdah v Ameriki.

V Galiciji je bilo tekom vojske vničenih po vesih 203,540 hiš, 79,000 gospodarskih poslopij, po mestih pa 37,000 hiš i 10,430 gospodarskih poslopij (škednjov, kolarnic, delavnic). Vničeno je bilo tudi 10 jezero 205 cerkev, farofov i samostanov, 1702 šolski poslopi i 13,000 poslopij na veleposestvih. Trbelo de milijonov i milijonov, da se bodo vse te porušene hiše i poslopja nazaj napravila.

Židovska republika v Palestini. S privoljenjem angluške i ameriške vlade se je sestavilo za Palestino židovsko ministerstvo z ameriškim zionistom Ludvikom Brandeisom na čeli.

Konje so lovili. Na Kranjskom je pustila bivša austrovogrška armada dosta konjev. Vsaki se pooblašča, da si te konje prisvoji — ovak zginejo. Država mu jih ne bo odvzela. Dosta jih je zgignelo od žeje. V Ljubljani po ograda so dosta kvara včinoli, vse so vkup sklačili.

Od velikih zburjav nam pišejo z Mürskih krajin. Po sili vzemejo i kradnejo, vojacke so najhūjši. Že ednok na mir stopite. Vsaki pošteni človek se more skrbeti za mir.

Invaliduške (rokkant) — vojaki do stražameštra — dobijo na leto 600 kor., penzija dovic na mesto 96 kor. bode 600 kor. Deca dobi 100 procentov dodatkov za dragoče volo.

V Malih Šalovcih sta vu španskom betegi mrla pri Miškerinih oča, mati s dvema dekličinoma. Znovič opominamo, proti tomi betegi se ne da postavljati. Kak vpamet vzememo, včasi li vu postel i trbe švicati.

Dari. Na M. List Ana Ficko Oberpurkla 5 k.

Cena bele repe pri kmeti 100 kg. 23 kor.

Dosta smo nihali Taljani. Z Tirolskega pišejo, da so poti pune stūkov, automobilov i kol, na postajah je puno lokomotivov i vagonov. Na vsakoj postaji se celi vlaki lahko vkup napravijo. Naši bi se lahko po železnici pelali i poleg toga bi lahko železniško blago rešili. Vu Neumarkti je na priliko 400 vagonov cukra vu roke taljanov prišlo. Zaman, vse smo zgūbili.